

Брюксел, 10.6.2016 г.
COM(2016) 381 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

НОВА ЕВРОПЕЙСКА ПРОГРАМА ЗА УМЕНИЯ

**Съвместни усилия за укрепване на човешкия капитал, пригодността за заетост и
конкурентоспособността**

{SWD(2016) 195 final}

НОВА ЕВРОПЕЙСКА ПРОГРАМА ЗА УМЕНИЯ

Съвместни усилия за укрепване на човешкия капитал, пригодността за заетост и конкурентоспособността

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Уменията¹ отварят възможности за намиране на работа и за материално благополучие. Хората с подходящи умения са готови да заемат качествени работни места и да реализират своя потенциал като уверени и активни граждани. В динамично променящите се условия на глобалната икономика уменията ще бъдат тези, които до голяма степен ще определят кой е конкурентоспособен и има капацитет да играе водеща роля в сферата на иновациите. Те привличат инвестиции и са катализатор в благотворния цикъл създаване на работни места — растеж. Уменията са от решаващо значение за социалното сближаване.

Положението в Европа изисква действия. Седемдесет милиона европейци не притежават адекватни умения за четене и писане, а тези, които не умеят да смятат и да си служат с цифровите технологии са още повече, което води до риск от безработица, бедност и социално изключване². Повече от половината от 12-те милиона дългосрочно безработни се смятат за лица с ограничени умения. Висшите учебни заведения трябва да гарантират, че осигуряват на висшистите подходящи и съвременни умения.

Недостигът и несъответствията в уменията са поразителни. Много хора работят на позиции, които не отговарят на техните способности. Същевременно 40 % от европейските работодатели трудно намират кадри с необходимите им за растеж и иновации умения. Предоставящите образование, от една страна, и работодателите и учащите се, от друга, имат различни виждания относно степента на подготвеност на дипломантите за пазара на труда. Твърде малко хора имат предприемаческото мислене и умения, които са необходими за започване на собствен бизнес.

Националните и регионалните пазари на труда и системите за образование и обучение се сблъскват със специфични предизвикателства, но всички държави членки са изправени пред сходни проблеми и възможности:

- Придобиването и развиването на уменията са от съществено значение за функционирането и модернизиранието на пазарите на труда с оглед на предоставянето на нови форми на гъвкавост и сигурност за търсещите работа, служителите и работодателите.
- Несъответствието в уменията пречи на производителността и растежа и засяга устойчивостта на държавите членки при икономически сътресения.
- Цифровата трансформация на икономиката преобразява начина, по който хората работят и извършват стопанска дейност. Новите начини на работа влияят на вида умения, които се търсят, включително в областта на иновациите и предприемачеството. Много сектори търпят бързи технологични промени и уменията да се борави с цифрови технологии се превръща в необходимост както за най-непретенциозните работни места, така и за най-сложните. Високите умения позволяват на хората да се

¹ Понятието „умения“ се използва най-общо за това, което дадено лице знае, разбира и може да прави.

² Доказателства в подкрепа на информацията, представена в настоящото съобщение, се съдържат в придружаващия работен документ.

приспособяват към непредвидени промени. Аналогично преходът към нисковъглеродна и кръгова икономика предполага създаването и адаптирането към нови бизнес модели и професионални профили.

- Работната сила на ЕС застарява и намалява, което води в някои случаи до недостиг на умения. Това може да се компенсира с по-голямо участие на пазара на труда и по-голяма производителност. Жените представляват 60 % от новодипломираните студенти, но процентът на тяхната заетост остава под този на мъжете, като жените и мъжете имат тенденция да се ориентират към различни сектори. Приобщаващите пазари на труда следва да се възползват от уменията и таланта на всички, включително на лицата с ограничени умения и други уязвими групи. В световната надпревара за таланти трябва да запазим своите квалифицирани работници, да намалим изтичането на мозъци и едновременно с това да улесним мобилността на гражданите на ЕС, да привличаме таланти от чужбина и да използваме по-добре уменията на мигрантите.
- Налице са значителни различия в качеството и пригодността на съществуващото образование и обучение, включително при стандартите на преподаване. Това подсилва разминаването в икономическите и социалните показатели на държавите членки, докато по-решителните политики в областта на образованието и уменията са от ключово значение за оформяне на новаторството и биха улеснили приваждането на страните с по-ниски показатели под знаменателя на тези с най-добрите.
- Не всички изграждат мнението си въз основа на фактите; например, повече хора биха се ориентирали най-напред и естествено към професионалното образование и обучение (ПОО), ако знаеха, че то води до добра реализация на пазара на труда. Аналогично, ако учителската професия стане по-атрактивна, повече талантлив млади хора биха се насочили към тази професия.
- Все повече хора придобиват знания в неформална среда — онлайн, на работното място, чрез професионални курсове, социални или доброволчески дейности. Тези форми на учене често не получават признание.

Необходими са значителни политически усилия и системни реформи в сферата на образованието и обучението, за да се справим с предизвикателствата, свързани с уменията. Нужни са интелигентни инвестиции в човешки капитал както от публични, така и от частни източници, в съответствие с Пакта за стабилност и растеж. Необходимостта от повече и съобразени със съвременното ни умения е подобаващо изведена и в представената на 8 март проектопрограма на Европейския стълб на социалните права³.

Макар съдържанието на учебния материал и организацията на образователните системи и системите за обучение да са от ресурса на всяка държава членка, значими и трайни резултати могат да се постигнат само със съгласувани усилия. ЕС вече значително допринася за укрепването на базата от умения в Европа, по-специално в рамките на европейския семестър, стратегията „Европа 2020“ с нейната двойна цел в областта на образованието, плана за инвестиции за Европа, стратегическата рамка за сътрудничество в областта на образованието и обучението „Образование и обучение 2020“ и чрез европейските инвестиционни и структурни фондове. Само чрез Европейския социален фонд и Европейския фонд за регионално развитие в

³ Започване на консултация относно европейски стълб на социалните права (COM(2016) 127).

периода 2014—2020 г. ще бъдат инвестирани над 30 млрд. евро за развитието на умения, а програмата „Еразъм+“ подпомага развитието на умения в образованието и обучението с близо 15 млрд. евро.

Представената днес нова програма за умения е начело в списъка от основни инициативи в работната програма на Комисията за 2016 г. Тя е в подкрепа на един общ ангажимент и цели постигането на общо виждане за стратегическата роля на уменията в подкрепа на заетостта, растежа и конкурентоспособността. Програмата за умения подкрепя, а в някои случаи и рационализира съществуващите инициативи, което има за цел да съдейства на държавите членки в реформите им на национално равнище и да доведе до промяна в начина на мислене както при отделните лица, така и при организациите. Програмата е насочена към общ ангажимент за реформи в редица области, в които действията на равнище ЕС допринасят допълнително. Тя е изградена около три основни направления за действие:

1. Подобряване на качеството и подходящата насоченост на придобиваните умения
2. Повече видимост и съпоставимост на уменията и квалификациите
3. По-добрите аналитични данни и информиране относно уменията за едно по-добро професионално ориентиране

Няма да са достатъчни единствено действия на равнище ЕС. Успехът зависи от ангажираността и опита на много действащи лица: националните правителства, регионите, местните власти, предприятията и работодателите, работниците и гражданското общество, както и отделните хора, които трябва да се възползват от възможностите, за да оползотворят максимално своите таланти. По-конкретно, социалните партньори ще имат ключова роля в успешното разработване и прилагане на програмата, както и за това тя да е в крак с динамично променящите се нужди на пазара на труда и на обществото ни.

***

2. ПО-ВИСОКА ЛЕТВА: ПРИОРИТЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

2.1. ПОДОБРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО И ПОДХОДЯЩАТА НАСОЧЕНОСТ НА ПРИДОБИВАНИТЕ УМЕНИЯ

Хората се нуждаят от широк набор от умения, за да реализират потенциала си както на работното място, така и в обществото. На равнище ЕС насочената към завършването на образованието политика доведе до значителни резултати. През 2014 г. е имало с около 10 млн. повече завършили висшисти, отколкото през 2010 г., а броят на младите хора, които напускат училище преждевременно, е намалял до 4,5 млн. спрямо 6 млн. през 2010 г. Това ни доближава съществено до целите на стратегията „Европа 2020“.

Все по-често обаче данните сочат, че политиките за увеличаване на процента на завършилите училище не са достатъчни сами по себе си. Централно място заемат вече качеството и адекватността на наученото. Много младежи напускат системата на образование и обучение без да са достатъчно подготвени, за да навлязат на

пазара на труда, и без необходимите умения и нагласа, за да започнат собствен бизнес.

Придобиването на умения започва отрано и е процес, който продължава през целия живот — както във формална, така и в информална среда. Положителното дългосрочно въздействие на висококачественото образование от ранна възраст е значително, добре документирано и полага основата за по-нататъшната способност и мотивация за придобиване на знания.

Освен подходящите професионални умения, работодателите все повече търсят общоприложими умения, например способността да се работи в екип, да се разсъждава творчески и да се намират решения. Това съчетание от умения е от съществено значение и за хората, които обмислят да започнат собствен бизнес. Въпреки това в учебните програми обикновено се отделя твърде малко внимание на тези умения и те рядко биват оценявани официално в много държави членки. Хората с интердисциплинарен профил (които са способни да съчетават работа в различни области) се ценят все повече от работодателите и не достигат на пазара на труда.

Укрепване на основите: базови умения

Европа е изправена пред предизвикателството да осигури основни умения. Хората имат нужда от минимални основни умения, включително езикова и математическа грамотност и основни цифрови умения, за да получат достъп до качествени работни места и да участват пълноценно в обществения живот. Това са също градивните елементи на по-нататъшното учене и професионално развитие. Около една четвърт от лицата в зряла възраст в Европа изпитва затруднения при четене и писане и има лоша математическа грамотност и недостатъчни цифрови умения. Над 65 милиона души в ЕС не са постигнали квалификация, съответстваща на средно образование. Този процент варира значително в отделните държави в ЕС, като в някои достига 50 % или повече.

Тъй като повечето работни места все повече изискват сложни умения, нискоквалифицираните лица разполагат с по-малко възможности за работа. Също така те са по-често изложени на риска да попаднат на несигурни работни места и е два пъти по-вероятно, отколкото при по-добре квалифицираните, да останат по-дълго време без работа. Недостатъчно квалифицираните лица са също така уязвими потребители, особено при все по-сложните пазарни условия.

1. *За да се подобрят възможностите за работа на лицата в зряла възраст в Европа, които разполагат с ограничени умения, държавите членки следва да въведат начини за усъвършенстване на уменията чрез гаранция за уменията, разработена в сътрудничество със социалните партньори и предоставящите образование и обучение, както и с местните, регионалните и националните власти. Уменията трябва да могат да се усъвършенстват както на работното място, така и извън него. На лицата с ограничени умения в зряла възраст трябва да се помогне да подобрят своята езикова и математическа грамотност и цифровите си умения и — когато е възможно — да се сдобият с по-широк набор от умения, които да им осигурят квалификация като при завършено средно образование или равностойна на него степен.*

*Комисията предлага да се създаде **гаранция за уменията** (вж. COM(2016) 382 окончателен), за да се осигури:*

- ✓ *оценка на уменията, която да позволи на нискоквалифицираните лица в зряла възраст да установят какви са техните действителни умения и потребностите им от усъвършенстване на тези умения;*
- ✓ *възможност за учене, адаптирана към специфичните нужди на отделния човек и на местните пазари на труда;*
- ✓ *възможности за валидиране и признаване на уменията.*

Изграждане на устойчивост: ключови компетентности и по-високи, по-комплексни умения

Официалното образование и обучение следва да осигурят на всеки човек широк спектър от умения, които да му отворят вратите за личностна реализация и развитие, социално приобщаване, активно участие в обществения живот и трудова заетост. Сред тях са езиковата и математическата грамотност, научните познания и чуждите езици, както и общополезните умения и ключови компетентности, като цифровата компетентност, предприемачеството, критичното мислене, решаването на проблеми или придобиването на умения за учене и финансовата грамотност.

Ранното придобиване на тези умения е основа за развитието на по-високи, по-комплексни умения, които са необходими, за да се стимулират творчеството и иновациите. Тези умения трябва да бъдат подхранвани през целия живот да позволяват на хората да се развиват в професии и общества с голяма динамика и да се справят в сложни условия и несигурност.

Макар и в образователните системи да имат своето място някои от тези компетентности, в общия случай това не важи за ключови компетентности, като предприемачеството и гражданското съзнание или общополезните умения. Някои държави членки са пристъпили към включването им в учебните програми, но това не винаги е било извършено последователно. За да способства за единното разбиране на две от тези компетентности, Комисията разработи референтни рамки за компетентности в областта на цифровите технологии⁴ (приети вече в 13 държави членки) и предприемачеството⁵ (публикувани неотдавна).

Комисията ще продължи работата си със заинтересованите страни по разработването на инструменти за оценка и валидиране на въпросните компетентности. Тези инструменти ще позволят на публичните власти и частните органи да подобрят своите насоки, обучение и напътствия за младите хора и търсещите работа лица, както и за отделните хора като цяло. Комисията ще съдейства също на държавите, регионите и институциите за образование и обучение от ЕС в усилията им да осигурят на младите хора предприемачески компетентности, които да им помогнат да започнат собствена стопанска или социална дейност. В тази насока вече се предоставя финансова подкрепа по програми на ЕС, като „Еразъм+“, „COSME“, както и по линия на Европейския социален фонд.

2. *За да помогне на повече хора да придобият основен набор от умения, през 2017*

⁴ <https://ec.europa.eu/jrc/digcomp/>

⁵ <https://ec.europa.eu/jrc/entrecomp>

*г. Комисията смята да инициира преразглеждане на **рамката относно ключовите компетентности**⁶. Целта е да се разработи единно разбиране за ключовите компетентности и да се насърчи тяхното въвеждане в програмите за образование и обучение. Преразглеждането ще осигури също така подкрепа за по-доброто развиване и оценяване на тези умения. Специално внимание ще бъде отделено на насърчаването на **предприемаческото и иновативното мислене**, включително чрез насърчаване на практическия предприемачески опит.*

Превръщане на ПОО в предпочитан избор

Професионалното образование и обучение (ПОО) се ценят, защото предават професионални и общоприложими умения, улесняват намирането на работа и поддържат и развиват уменията на работната сила според секторните, регионалните и местните нужди. Макар и над 13 милиона души да поемат ежегодно по пътя на ПОО, според прогнозите в редица държави членки в бъдеще се очаква недостиг на хора с квалификации от ПОО.

За много младежи и техните родители ПОО си остава резервен вариант. Понякога сътрудничеството между работодателите и образователните и обучаващите институции е трудно. ПОО трябва да стане по-привлекателно чрез осигуряване на качество и гъвкава организация, позволяваща да се преминава към висше професионално или академично обучение, както и по-добри връзки с трудовата сфера.

Все повече се предлага ПОО от по-висока степен и това се цени както от учащите, така и от работодателите, защото се осигуряват умения, които са необходими на пазара на труда. Това развитие следва да се насърчава и занапред и да се интегрира по подходящ начин в квалификационните рамки и системи.

Бизнес партньорите и социалните партньори следва да бъдат привлечени да участват в разработването и предоставянето на ПОО на всички нива, както бе показано с „дуалната система“ на обучение с чиракуване. ПОО следва да включва и силно застъпено практическо измерение, което, при възможност, да е съчетано с опит в чужбина.

⁶ Препоръка относно ключовите компетентности за ученето през целия живот (ОВ 2006/962/ЕС).

3. В сътрудничество с държавите членки, социалните партньори и образователните и обучаващите институции, Комисията ще подпомогне приложението на заключенията от Рига относно качеството и пазарната адекватност на професионалните умения и квалификации чрез:

- ✓ подкрепа за възможностите учащите да натрупат практически опит в работна среда като част от своето обучение.
- ✓ увеличени възможности за учащите в рамките на ПОО да съчетаят наученото в различни условия на база на съществуващите инструменти за осигуряване на качество на ПОО⁷ и системите от кредити⁸, и в съответствие с преразгледаната препоръка относно Европейската квалификационна рамка (ЕКР).
- ✓ подпомагане на развитието и популярността на възможностите за ПОО от по-висока степен чрез партньорства между учебните институции, научните и стопанските среди, със специален акцент върху нуждите от умения от по-високо ниво на секторно равнище.
- ✓ подобряване на наличността на данни относно резултатите от ПОО на пазара на труда.
- ✓ проучване на начини за рационализиране на съществуващото на равнище ЕС управление на сектора за ПОО, включително подчертаване на координационната роля на Консултативния комитет за професионално обучение.
- ✓ провеждане на **първата европейска седмица на уменията в областта на ПОО** през 2016 г. и засилване на сътрудничеството със Световната организация за професионални умения с цел популяризиране на професионалното образование като първокласен избор.

Да заложим на мрежата: акцент върху цифровите умения

Бързото цифрово преобразяване на икономиката означава, че почти всички работни места в момента, както и участието в обществения живот като цяло, изискват определено равнище на цифрови умения. Икономиката на споделянето променя бизнес моделите, разкрива нови възможности и начини на достъп до работни места, изисква различен набор от умения и създава предизвикателства, като например достъпа до възможности за усъвършенстване на уменията. Роботизацията и изкуственият интелект заместват хората на работни места с рутинна дейност не само в производствената среда, но и в администрирането. Променя се достъпът до услуги, включително електронни, и както от ползвателите, така и от доставчиците и публичните администрации се изисква да притежават достатъчно умения в областта на цифровите технологии. Електронното здравеопазване, например, преобразява начина, по който хората ползват и получават здравни услуги.

Търсенето на специалисти в областта на цифровите технологии нараства с 4 % годишно през последните десет години. Все още има обаче недостиг на цифрови умения в Европа на всички равнища. Въпреки трайния силен растеж на заетостта, броят на незаетите работни места за специалисти в областта на ИКТ се очаква да

⁷ Европейска референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение (1) (ОВ 2009/С 155/01).

⁸ Европейска система за кредити в професионалното образование и обучение (ECVET) (ОВ 2009/С 155/02).

нарасне почти двойно и да достигне 756 000 до 2020 г. Освен това почти половината от населението на ЕС няма основни умения за ползване на цифрови технологии, а при около 20 % тези умения отсъстват въобще. Държавите членки, предприятията и отделните граждани трябва да отговорят на предизвикателството и да инвестират повече в изграждането на цифрови умения (включително програмиране или компютърни науки) в целия спектър на образованието и обучението.

Европа се нуждае от цифрово компетентни хора, които не само умеят да боравят с тези технологии, но също така въвеждат иновации и са начело в използването им. В противен случай Европа няма да може да се възползва от тази цифрова трансформация. Придобиването на нови умения е от съществено значение, за да се върви в крак с развитието на технологиите и промишлеността вече въвежда иновативни методи на обучение. Центровете за научни изследвания и иновации също могат да допринесат за развитието и предаването на такива умения в ролята си на катализатор за инвестиции и за създаване на предприятия и работни места.

4. Комисията стартира Коалиция за умения и работни места в областта на цифровите технологии за съставяне на съществен резерв от таланти в тази сфера и за да се гарантира, че отделните лица и работната сила в Европа разполагат с подходящи цифрови умения.

Въз основа на положителните резултати от Широката коалиция за работни места в сферата на цифровите технологии и стратегията на ЕС относно електронните умения и в координация с работата по стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ държавите членки се приканват да разработят всеобхватни национални стратегии за умения в областта на цифровите технологии до средата на 2017 г. въз основа на целите, поставени до края на 2016 г. Това включва:

- ✓ *създаване на национални коалиции в областта на цифровите технологии, обхващащи заинтересовани страни в публичните органи, предприятията, структурите в областта на образованието, обучението и пазара на труда.*
- ✓ *разработване на конкретни мерки за довеждане на цифровите умения и компетентности до всички равнища на образованието и обучението, подкрепа за преподавателите и обучаващите и насърчаване на активното участие на предприятията и други организации.*

Комисията ще събере държавите членки и заинтересованите страни, включително социалните партньори, за да поемат ангажимент за действие и да набележат и обменят най-добри практики, така че те да могат по-лесно да бъдат повторени и допълнени. Тя ще подобри разпространението на информацията относно наличните фондове на ЕС (по европейските структурни и инвестиционни фондове, инициативата за младежка заетост, „Еразъм+“) и ще проучи различни възможности за финансиране например чрез ваучерни механизми.

Комисията ще следи годишния напредък в своя доклад за напредъка на Европа в областта на цифровите технологии (EDPR)⁹.

⁹ Доклад за напредъка на Европа в областта на цифровите технологии за 2016 г. (SWD(2016)187).

2.2. ВИДИМОСТ И СЪПОСТАВИМОСТ НА УМЕНИЯТА И КВАЛИФИКАЦИИТЕ

Квалификациите указват на работодателите нечии знания и умения, но рядко включват уменията, придобити извън формалните образователни институции, за които съответно съществува риск да бъдат подценени. Определянето и валидирането на тези умения е особено важно за хората с по-ниска квалификация, безработните или застрашените от безработица, за хората, които се нуждаят от промяна в кариерата, както и за мигрантите. Това помага на хората да се представят в по-добра светлина и да използват своя опит и таланти, да набележат нуждите си от допълнително обучение и да се възползват от възможности за преквалификация.

Разликите в системите за образование и обучение в ЕС обаче, затрудняват оценката на работодателите относно знанията и уменията на хората с квалификация от друга държава, различна от тяхната.

Мобилността зад граница спомага за доброто функциониране на пазарите на труда и разкрива нови възможности пред хората. Но недоброто разбиране и признаване на квалификациите им означава, че работниците от ЕС и извън него, които пътуват в чужбина, често се сблъскват с повече пречки за намиране на работа или са по-ниско платени от работниците с равностойни квалификации, придобити в приемната държава.

Подобряване на прозрачността и съпоставимостта на квалификациите

На равнище ЕС Директива 2005/36/ЕО улеснява взаимното признаване на професионалните квалификации и достъпа до регламентирани професии, а от януари 2016 г. урежда първата електронна процедура, валидна за целия ЕС, за признаване на професионални квалификации (т.нар. Европейска професионална карта)¹⁰ по отношение на пет професии. Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР) също беше създадена, за да улесни разбирането и съпоставимостта на действително добитите познания („учебни резултати“) в процеса на квалифициране.

ЕКР насърчава участници от различни национални образователни сектори да работят съвместно за разработване на съгласувани национални квалификационни рамки, базирани на учебните резултати. Нужен е обаче нов тласък, за да може ЕКР да достигне напълно до отделните граждани и организации и да служи като основа за текущи решения по назначения или достъп до учене, включително чрез отразяване на различните начини, по които протича учебният процес.

Няколко държави извън ЕС проявиха интерес към ЕКР, за да могат квалификациите им да бъдат съпоставяни с европейските. Това ще спомогне за привличане на висококвалифицирани учени и професионалисти от държави извън ЕС, за да се осигурят уменията, необходими на нашата икономика, и обратно — ще улесни изследователите и професионалистите в ЕС да работят извън ЕС. Това е в съответствие с амбицията за постигане на една по-разумна и добре управлявана политика в областта на законната миграция¹¹. Преразглеждането на Директивата за

¹⁰ Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/983 на Комисията от 24 юни 2015 година относно процедурата за издаване на европейска професионална карта и прилагането на механизма за предупреждение съгласно Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 159, 29.12.2015 г.).

¹¹ Европейска програма за миграцията (COM(2015) 240) и Към реформа на общата европейска система за убежище и укрепване на законни начини за достъп до Европа (COM(2016) 197).

синята карта е особено важно в това отношение¹². Преразгледаната ЕКР ще подобри тълкуването на придобиваните в чужбина квалификации и ще улесни интеграцията на пазара на труда в ЕС на мигрантите — както на новопрстигащите, така и на вече пребиваващите в ЕС.

5. *За да улесни тълкуването на квалификациите и съответните умения и да допринесе за по-доброто им използване на пазара на труда в ЕС, Комисията внася предложение за преразглеждане на **Европейската квалификационна рамка**¹³ (вж. СОМ (2016) 383). Преразгледаната рамка:*

- ✓ *ще подкрепи редовното актуализиране на националните квалификационни системи;*
- ✓ *ще гарантира, че квалификациите с ниво по ЕКР се основават на общи принципи за осигуряване на качество¹⁴;*
- ✓ *ще гарантира, че се използват общи принципи при системите с кредити, когато квалификациите с ниво по ЕКР се основават на кредити;*
- ✓ *ще насърчава използването на ЕКР от социалните партньори, публичните служби по заетостта, образователните институции и публичните органи, за да се подпомогне съпоставянето и прозрачността на квалификациите;*
- ✓ *ще насърчава съпоставимостта на квалификациите между държавите, обхванати от ЕКР, с тези от други държави, по-специално съседни на ЕС държави и други страни с утвърдени квалификационни рамки, в съответствие с международните споразумения на ЕС.*

Ранно съставяне на профил на уменията и квалификациите на мигрантите

От пребиваващите в ЕС граждани тези на трети държави с висока (или по-ниска) степен на квалификация от средно образование са по-малко в сравнение с гражданите на ЕС. Около 25 % от гражданите на трети държави са с високи умения. В групата на лицата с високи умения обаче около две трети са неактивни, безработни или свръхквалифицирани за заеманите от тях работни места. Освен това някои от мигрантите, които вече пребивават в ЕС, както и наскоро пристигналите, включително бежанци, може да владеят слабо езика на приемната държава.

Научаването на уменията, квалификациите и професионалния опит на новопрстигналите мигранти е предизвикателство за много страни от ЕС. Инструментите, разработени посредством Европас¹⁵, ЕКР, партньорското обучение и обменът между държавите членки и компетентните органи могат да подпомогнат профилирането на уменията и интеграцията на мигрантите. Установяването на уменията на мигрантите на ранен етап може да помогне да се определят първите стъпки, необходими за интегрирането им в приемното общество и на пазара на

¹² Предложение за директива относно условията за влизане и пребиване на граждани на трети държави за целите на заетостта на висококвалифицираната работна ръка (СОМ(2016) 378).

¹³ Препоръка за създаване на европейска квалификационна рамка за обучение през целия живот (ОВ 2008/С 111/01).

¹⁴ Принципите за осигуряване на качество за общото образование на равнище ЕС са предмет на текущо обсъждане в контекста на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“.

¹⁵ Единна рамка на Общността за прозрачност на професионалните квалификации и умения (Европас); ОВ 2241/2004/ЕС.

труда. Това може да включва насочването им към подходящо обучение (включително езиково обучение, бизнес обучение или чиракуване по линия на Европейския алианс за професионална подготовка) или на службите по заетостта.

б. *За да интегрира по-бързо гражданите на трети държави, Комисията:*

- ✓ *ще въведе „Инструмент за съставяне на профил на уменията за гражданите на трети държави“. Той ще помага на службите на приемащите и приемните държави да установяват и документират уменията, квалификациите и опита на новопристигнали граждани на трети държави.*
- ✓ *ще си сътрудничи с националните органи в посока признаване на уменията и квалификациите на мигрантите, в т.ч. бежанците, обучение на персонала в приемните учреждения с цел ускоряване на процедурите за признаване и стимулиране обмена на информация и най-добри практики във връзка с научаването и признаването на уменията и квалификациите.*
- ✓ *ще осигури онлайн възможности за учене на език за новопристигналите мигранти, в т.ч. бежанци, чрез онлайн езикова подготовка по програма „Еразъм +“ (за период от три години на бежанците ще бъдат осигурени 100 000 лицензи за онлайн езикови курсове)¹⁶.*

2.3. ПО-ДОБРИ АНАЛИТИЧНИ ДАННИ ЗА УМЕНИЯТА, ДОКУМЕНТИРАНЕ И ИНФОРМИРАНО ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

Създателите на политики и доставящите образователни услуги се нуждаят от надеждни данни за уменията, които ще бъдат необходими в бъдеще, за да бъдат в състояние да вземат правилни решения за политики и реформи, образователни програми и инвестиции. Бързите темпове, с които се променя пазарът на труда, обаче затрудняват предоставянето на надеждна информация. Освен това не съществува универсално решение: местните и регионалните пазари на труда определят необходимите умения наред с глобалните тенденции и съответно някои специфични за дадена професия умения са по-търсени в определени региони и/или икономически сектори.

По-качествена информация за по-добър избор

Независимо дали търсят работа или решават какво и къде да учат, хората трябва да познават и да разбират наличните аналитични данни за уменията. Те се нуждаят също от подходящи средства, с които да (само-) оценяват уменията си и да представят успешно своите умения и квалификации. Също така работодателите и други организации биха се възползвали от по-ефикасни и ефективни начини за намиране и наемане на хора с подходящи умения.

Аналитичните данни за уменията се събират и обработват с различен успех в отделните страни от ЕС. В някои от тях партньорствата между социалните партньори, правителствата и доставящите образователни услуги вече установяват ефективно необходимите умения и адаптират съответно учебните програми. В други партньорствата все още не са се превърнали в правило.

Сътрудничеството е по-ефективно, когато се основава на силните страни и специализациите на регионално и местно равнище. По-доброто взаимодействие на

¹⁶ Пълният набор от действия за подпомагане на интеграцията на граждани на трети държави е представен в Плана за действие за интеграция на граждани на трети страни: COM(2016) 377.

местно равнище между образованието и обучението, от една страна, и пазара на труда, от друга, подкрепени с целеви инвестиции, също може да ограничи изтичането на мозъци и да спомогне за разработването, задържането и привличането на таланти, необходими в конкретни региони и отрасли.

7. *За да помогне на хората да направят информиран избор на професия и обучение, Комисията ще предложи **преразглеждане на рамката Европас**¹⁷ с цел да създаде интуитивна и интегрирана онлайн платформа за услуги. Тя ще предоставя уеб инструменти за документирани и споделяне на информация за уменията и квалификациите, както и безплатни инструменти за самооценка.*

Данните за необходимите умения и тенденциите ще бъдат подобрени чрез обхождане на интернет страници и анализ на големи информационни масиви и ще бъдат допълнително подплатени с фактология от различни сектори, обединявайки точност и актуалност на информацията в услугата, предлагана по линия на съществуващия инструмент „Панорама на уменията“ като част от интегрирана услуга Европас.

8. *Комисията ще продължи да анализира проблема с **изтичането на мозъци** и да насърчава споделянето на най-добри практики по отношение на ефективните начини за справяне с проблема.*

По-добри аналитични данни за уменията и засилено сътрудничество в икономическите сектори

Необходимите днес или в бъдеще умения се различават в отделните сектори на икономиката. Нови сектори се появяват или се изменят драстично предимно, но не изключително в резултат от развитието на технологиите. Обусловеният от иновациите преход към нисковъглеродна и кръгова икономика, както и главните базови технологии (ГБТ), като например нанотехнологиите, изкуственият интелект и роботиката, преобразяват все по-голям брой сектори. Осигуряването на подходящи умения в подходящия момент е от ключово значение за конкурентоспособността и иновациите. Наличието на висококачествени умения също е решаващ фактор за инвестиционните решения. Предвид темпа на технологичните промени, основно предизвикателство за промишлеността, по-специално за МСП, е да се предвижда и управлява по-добре процесът на преобразуване, свързан с потребностите от умения.

Бяха стартирани редица секторни — и регионални — инициативи за извеждане на уменията на преден план с участието на публични и частни органи и организации. Тези проекти обаче често остават разпокъсани и тяхното въздействие върху системите за образование и обучение е ограничено. Ето защо мобилизирането на промишлеността, включително социалните партньори, е абсолютно необходимо за разработването и изпълнението на решения. Нужен е следователно стратегически подход, който да е насочен към ясно определени пазари и необходими секторни умения.

За да се осигурят дълготрайни резултати с реално въздействие, секторното сътрудничество във връзка с уменията може да бъде успешно обвързано със стратегии за растеж в съответните сектори и да бъде подкрепено от политически

¹⁷ Единна рамка на Общността за прозрачност на професионалните квалификации и умения (Европас); ОВ 2241/2004/ЕС.

ангажимент и ангажираност на заинтересованите страни на равнище ЕС, национално и регионално равнище.

9. За да подобри аналитичните данни за уменията и да се справи с недостига на умения в икономическите сектори, Комисията стартира **„Подробен план за действие за секторно сътрудничество във връзка с уменията“**. Това ще помогне да се мобилизират и координират основни участници, да се стимулират частните инвестиции и да се насърчи по-стратегическото използване на съответните програми за финансиране на ЕС и на национално равнище.

На равнище ЕС ще бъдат създадени партньорства за секторни умения в промишлеността и в сферата на услугите, които впоследствие ще бъдат въведени на национално (или, когато е уместно, регионално) ниво с цел:

- ✓ конкретизиране на секторните стратегии през следващите 5—10 години в набелязване на необходимите умения и разработване на конкретни решения, като съвместно разгръщане на повече възможности за ПОО и партньорства между бизнеса, образователния сектор и научната общност;
- ✓ когато е уместно, оказване на подкрепа за споразумения за признаване на секторните квалификации и сертификати.

Подробният план за действие ще бъде финансиран от съществуващите средства на ЕС¹⁸, като подготвителните дейности ще започнат през 2016 г. с първоначален, базиран на търсенето пилотен процес в 6 сектора: **автомобилостроене, морски технологии, космонавтика, отбрана, текстил и туризъм**. Допълнителни сектори (строителство, стоманодобив, здравеопазване, зелени технологии и енергия от възобновяеми източници) ще бъдат оценени на втория етап от изпълнението, започващ от 2017 г. нататък. Подбраните сектори включват технологии от висок клас с оглед на това да се осигури дългосрочна конкурентоспособност, както и по-традиционни отрасли, които са изправени пред конкретни предизвикателства в краткосрочен и средносрочен план.

По-добро разбиране на резултатите, които показват дипломантите

Университетите и предлагащите ПОО институции подготвят младите хора за трудовия живот. Следователно те трябва да разбират тенденциите на пазара на труда, да са наясно с това колко лесно техните дипломанти успяват да си намерят работа и да адаптират съответно програмите си. Учащите и техните семейства също се нуждаят от тази информация, за да направят информиран избор за това какво и къде да учат. Адаптирането на учебните програми обаче отнема време и представлява сложен процес.

Следва да се улесни достъпът до по-качествена информация за резултатите на пазара на труда или за напредването в материала, които показват дипломираните се

¹⁸ Комисията участва в диалог с отделни сектори, като събира доказателства за недостига на умения и неговото потенциално въздействие върху работните места, растежа, иновациите и конкурентоспособността. Въз основа на този анализ и предвид силната ангажираност на политическо ниво и от страна на заинтересованите страни на равнище ЕС и на национално равнище, за пилотната фаза бяха определени шест сектора.

висшисти и завършилите програми за ПОО от по-висока степен, както и нейното сравнение. Тя следва да се основава на показатели за осигуряване на качество, административни данни (включително данъчни и социалноосигурителни) и базирани на проучвания подходи, при които се използват социални платформи/медии, когато е целесъобразно.

В редица държави членки бяха разработени механизми за проследяване на дипломираните висшисти. Системите за широкомащабно проследяване на завършилите програми за ПОО са по-слабо развити и в тази насока също има възможност държавите членки да бъдат подпомогнати в действията им за подобряване на информацията.

10. За да помогне на студентите и образователните институции да преценят дали предлаганите обучения са подходящи, Комисията планира да предложи като първа стъпка през 2017 г. **инициатива за проследяване на дипломираните висшисти**, с която ще подпомогне държавите членки да подобрят информацията за това как се развиват дипломантите на пазара на труда.

3. ТЕКУЩИ ДЕЙСТВИЯ: УСКОРЯВАНЕ НА ТЕМПОВЕТЕ

Изброените по-горе 10 ключови инициативи са част от амбициозна, дългосрочна стратегия, която да гарантира, че хората придобиват уменията, от които се нуждаят, за да се развиват както на пазара на труда, така и в обществото в широкия смисъл на думата.

Други текущи действия на равнище ЕС и на национално равнище ще помогнат също да се постигне напредък по настоящата програма за умения, повишавайки възможностите за учене на хората и гарантирайки, че образованието и обучението им са адекватни на предизвикателствата на 21-ви век. Необходимо е да бъдат положени специални усилия, за да се преодолеят несъответствията между образованието и обучението и пазара на труда. Трябва да инвестираме допълнително в модернизиранието на ПОО и висшето образование и да използваме целия им потенциал като двигатели за регионално развитие.

3.1. УВЕЛИЧАВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА УЧЕНЕ

Повече обучения в процеса на работа и партньорства между бизнеса и образователните институции

Ученето в процеса на работа, като например чиракуването, се е доказало като добра отправна точка за качествени работни места и за развиване на съобразени с пазара на труда умения, в това число универсални и т.нар. „меки“ умения, за което социалните партньори обикновено играят ключова роля. Повече хора обаче трябва да могат да се възползват от този начин на учене. Понастоящем само една четвърт от учениците в горната степен на средното професионално образование участват в програми за учене в процеса на работа, а програмите в общото и висшето образование рядко включват какъвто и да е опит в работна среда. Партньорствата

между бизнеса и образователните институции, които включват всички сектори и степени на образование и обучение, могат да отключат този потенциал.

Някои успешни инициативи показват как това може да се осъществи, като ангажират участници на пазара на труда в образованието и обучението и помагат на младите хора да стъпят на работната стълбица. Европейският алианс за професионална подготовка е мобилизирал до момента 250 000 вътрешнофирмени обучения и възможности за работа за младите хора. Посредством Европейския пакт за младежта един милион млади хора ще бъдат обучени за придобиване на умения в областта на цифровите технологии, а програма за „интелигентна класна стая“ ще обхване 100 000 ученици. Чрез Широката коалиция за работни места в сферата на цифровите технологии дружества и други организации предложиха милиони допълнителни възможности за обучение¹⁹.

На равнище висше и следдипломно образование Европейският институт за иновации и технологии (EIT) е пример за това как сътрудничеството с предприятията и научноизследователските институти може да стимулира разработването на учебни програми, програми за мобилност и достъп до научноизследователска и промишлена инфраструктура за практическо обучение в реални условия.

Това са положителни сигнали, които обаче определено не са достатъчни. За да помогне на учащите да попадат по-често в работна среда, **Комисията ще разработи набор от помощни услуги за улесняване на обмена на знания, работата в мрежа и сътрудничеството в областта на чиракуването.** Това ще подкрепи структурните реформи чрез партньорски консултации и обмен на най-добри практики, включително чрез социалните медии.

Социалните партньори в няколко сектора, включително търговия, строителство и телекомуникации, договориха общи позиции за уменията, включително конкретни инициативи във връзка със стажовете. Няколко социални партньори от ЕС в различни сектори на икономиката са поели също съвместни ангажименти в рамките на алианса за професионална подготовка в посока осигуряване на повече и по-добри възможности за чиракуване. Това е също приоритет в съвместната работна програма на европейските социални партньори за периода 2015—2017 г. Комисията ще помогне на социалните партньори да отбележат допълнителен напредък с резултатите от съвместните им проекти, например чрез проучване на рентабилността на чиракуването и създаване на евентуална рамка за качеството на чиракуването.

По-голяма подкрепа за мобилност на учащите

Повече учащи трябва да могат да се възползват от възможността да учат в чужбина. Данните сочат, че младите хора, които учат или се обучават в чужбина, намират работа много по-бързо от тези без международен опит. Те се адаптират по-бързо към нови ситуации и са по-добри в решаването на проблеми. Наскоро ЕС адаптира своята правна рамка за студентите и научните работници от трети

¹⁹ <http://www.linkedpolicies.eu/pledge>.

държави²⁰, по-специално с цел да улесни привличането и задържането на тези таланти хора.

Мобилността на студентите във висшето образование е дългогодишна традиция. Досега над 3 милиона студенти са участвали в програмата „Еразъм“. Възможностите за мобилност на чираци и учащи в първоначалното професионално образование и обучение също се подпомагат в рамките на програма „Еразъм +“. Въпреки това възможностите за мобилност на учащите са твърде недостатъчни, за да отговорят на настоящото търсене. Само няколко държави включват възможности за мобилност в своите национални схеми за образованието, обучението и младежта.

Чираците също се възползват от възможността да учат и работят в чужбина. С цел да се подобрят условията за тяхната мобилност Комисията изпълнява пилотен проект по искане на Европейския парламент за оценка на осъществимостта и ползите от по-дълги периоди на мобилност в чужбина (6—12 месеца) за чираците.

Подкрепата от бюджета на ЕС сама по себе си никога няма да бъде достатъчна. Ако държавите членки включат подкрепа за мобилността в своите национални програми, това може да помогне на голям дял от младите хора да се възползват от опит в чужбина.

Качеството на работните или учебните стажове е много важно. Финансирането трябва да върви ръка за ръка с национални политики и мерки, които насърчават и ценят натрупаните знания и гарантират адекватността и качеството на обучението. **През 2016 г. ще бъде въведен индекс за мобилността в областта на ПОО, за да се представят предприетите мерки за подпомагане в целия ЕС и да се положи добра основа за установяване на областите, които се нуждаят от допълнителни действия.**

Повече учене на работното място

Днес повечето от хората, които ще съставляват европейската работна сила през следващите две десетилетия, са вече възрастни. Те се нуждаят от непрекъснато обучение, за да актуализират уменията си и да проучват нови професионални възможности.

В момента едва 1 от 10 възрастни обаче участва в организирани възможности за учене, като най-често това са хора с по-висока степен на умения и служители на големи дружества. През 2010 г. около една трета от дружествата в ЕС не са осигурили никакво обучение за своя персонал, а едва около една трета от служителите са се включили в някаква форма на обучение. Наскоро една четвърт от служителите заявяват, че не са развили своите умения, откакто са започнали да работят на съответното място.

Може да се направи повече в подкрепа на учебната среда на работното място и по-специално да се даде възможност на МСП да осигуряват обучение, например като се улесни обединяването на ресурси и инфраструктура за съвместно обучение. Европейските структурни и инвестиционни фондове са вече на разположение в подкрепа на модернизацията на инфраструктурата в областта на образованието и

²⁰ Директива (ЕС) 2016/801 относно условията за влизане и пребиваване на граждани на трети държави с цел провеждане на научно изследване, следване, стаж, доброволческа дейност, програми за ученически обмен или образователни проекти и работа по програми „au pair“.

обучението. Заедно с Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ) Комисията проучва възможностите за допълнителни банкови заеми при изгодни лихвени проценти за МСП със специален финансов инструмент, насочен към уменията.

Повече възможности за валидиране на неформалното и самостоятелното учене

Хората трябва да могат да използват пълния набор от своите умения за кариерата си и за по-нататъшно учене. Във все по-голяма степен те учат и развиват уменията си по много разнообразни начини извън системата на формалното образование и обучение, независимо дали чрез професионален опит, вътрешнофирмени обучения, цифрови ресурси или доброволческа дейност. Тези умения могат да бъдат валидирани — посредством установяване и документиране, оценка и сертифициране с варианти за получаване на частична или пълна квалификация.

Въпреки това в много държави се наблюдава ниска степен на осведоменост за възможностите за валидиране и идеята не се приема радушно. В някои от тях валидирането е възможно само в контекста на конкретни проекти; в други административните разходи са твърде високи.

За да помогнат на създателите на политики и специалистите да създадат национални правила за валидиране до 2018 г.²¹, Комисията и Cedefop публикуваха насоки за валидирането в началото на 2016 г. и ще ги актуализират редовно. Актуализацията на Европейския регистър за валидиране на неформалното и самостоятелното учене, който съдържа преглед на положението в Европа и дава примери за добри практики, ще бъде публикувана в края на 2016 г.

3.2. ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ ЗА МОДЕРНИЗИРАНЕ

Подпомагане на учителите и обучаващите

Учащите от всички възрасти се нуждаят от отлични педагози, за да развият широкия набор от умения и нагласи, от които се нуждаят за житейския и бъдещия си професионален опит. Различията в постиженията на учащите в областта на образованието и обучението зависят основно от индивидуалните характеристики и семейната среда. В образователните институции обаче резултатите на учащите са повлияни най-силно от учителите и обучаващите. Те могат да насърчат учащите и да им помогнат да придобият по-добри и по-подходящи умения. Те играят също ключова роля за въвеждане на нови методи на преподаване и учене, за стимулиране на творчеството и иновациите, за преодоляване на предубежденията и за извличане на най-доброто от все по-многообразните класни стаи.

Застаряването на учителите е тревожна тенденция в много държави. С тяхното пенсиониране се увеличава рискът от загуба на опит и недостиг на персонал. Има нужда от политики за новаторски подход към назначаването на работа, привлекателни условия на труд и задържане на персонала, за да се създаде ново поколение преподаватели. Развиването на компетенциите на преподавателския

²¹ Валидиране на неформалното и самостоятелното учене; ОВ 2012/С 398/01

състав, включително на хората с дългогодишен опит в професията, също е актуален приоритет, чиято неотложност се засилва все повече в целия ЕС.

Комисията ще подкрепя обмена на най-добри практики в тази област между държавите членки и заинтересованите страни в рамките на възможностите за сътрудничество и мобилност. Ще бъде отделено специално внимание на иновациите в педагогиката; това ще включва подкрепа за гъвкави учебни програми, насърчаване на интердисциплинарни подходи и подходи за сътрудничество в рамките на институциите и подкрепа за професионалното развитие с цел подобряване на новаторските преподавателски практики, в т.ч. начини за използване и вкарване на цифрови инструменти в класната стая и за стимулиране на предприемаческия дух.

Модернизиране на висшето образование

До 2025 г. почти половината от всички разкрити работни места в ЕС ще изискват по-високи квалификации, придобивани обикновено чрез академични и професионални програми в рамките на висше образование. Обикновено се счита, че уменията, придобити посредством тези програми задвижват производителността и иновациите. Висшистите имат по-голям шанс да бъдат наети на работа и да получават по-високи доходи в сравнение с хората, притежаващи само квалификации от гимназиалния курс.

Проведената наскоро обществена консултация относно „Програмата за модернизиране на системите за висше образование в Европа“²² показва, че около две трети от студентите и наскоро дипломиралите се откриват несъответствие между предлагането на завършили кадри и знанията и уменията, необходими за икономиката. Почти половината от висшите учебни заведения споделят същото мнение. Беше подчертана и необходимостта висшите учебни заведения да бъдат активни участници на регионално и национално равнище не само осигурявайки квалифицирани кадри за пазара на труда, но и насърчавайки иновациите.

Други важни предизвикателства, посочени от заинтересованите лица, включват въздействието на технологиите и глобализацията върху висшето образование и необходимостта от подобряване на резултатите на дипломантите по отношение на обучението и заетостта с цел по-добро ориентиране на бъдещите студенти и за да се стимулира в по-голяма степен мултидисциплинарността.

Комисията ще работи съвместно със заинтересованите страни, за да подкрепи модернизацията на висшето образование въз основа на резултатите от обществената консултация. Това ще включва по-специално разработването на рамки за оценка на компетенциите по отделните предмети във висшето образование, благодарение на която ще бъде възможно да се прави сравнителна оценка на уменията на студентите и дипломиралите се висшисти.

***

²² В подкрепа на растежа и създаването на работни места — програма за модернизиране на системите за висше образование в Европа; COM (2011) 567 final.

4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

С новата програма за умения се определя общ дневен ред за ЕС, държавите членки и заинтересованите страни на всички равнища. Целта е да се постигнат споделено виждане и ангажираност за съвместни действия за подобряване на качеството и адекватността на изгражданите умения, за да не се изостава от бързо променящите се потребности от умения на пазара на труда, да се гарантира минимален набор от основни умения у всеки и квалификацията да станат по-разбираеми, което ще помогне на работниците и учащите да пътуват по-лесно на територията на ЕС.

Социалните партньори ще играят централна роля за успешното развитие на тази програма, като се уповават на инициативи на европейско и национално равнище, възползват се от конкретния експертен опит в съответния сектор и работят секторно и в различни отрасли на промишлеността.

Европейският семестър за координация на икономическите политики ще продължи да играе ключова роля за мониторинга на политически реформи в образованието, обучението и уменията. ЕС ще направи оценка на реформаторските усилия на държавите членки чрез своите специфични анализи по държави, насърчаването на взаимното обучение и основано на факти разработване на политики. За да спомогне за очертаването и провеждането на реформи, Комисията, в сътрудничество с ОИСР, ще подпомогне държавите членки в разработването на национални стратегии и планове за действие във връзка с уменията, основаващи се на подход с участието на цялото правителство.

Една от основните цели на новата програма за умения е на политическо равнище да бъде осъзнато в по-голяма степен решаващото значение на уменията за европейските работни места и перспективите за растеж и този въпрос да бъде разгледан на най-високо политическо равнище. За да поддържа политическия импулс, Комисията ще проучи начините за редовно докладване на постигнатия напредък. Тези доклади може да допринесат за подготовката на европейския семестър, както и на политическите дебати в рамките на Европейския съвет.

Комисията ще започне също по-задълбочен диалог с държавите членки относно това как най-добре да използват възможностите, предлагани от съществуващите програми за финансиране, за да се постигнат целите на програмата. Основните инструменти в тази връзка са Европейският социален фонд (ЕСФ), Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), Европейският фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР), фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ), „Хоризонт 2020“ и „Еразъм +“. Потенциалът на ЕИБ и други финансови организации и продукти, в т.ч. Европейския фонд за стратегически инвестиции, следва също да се използва пълноценно, за да се стимулират инвестициите на частния сектор в развитието на умения.

По време на средносрочния преглед на многогодишната финансова рамка за периода 2014—2020 г. Комисията ще проучи потенциалните корекции, необходими за постигане на целите на програмата. В по-далечна перспектива и след 2020 г. Комисията ще насърчава дебат относно различните инструменти за финансиране в подкрепа на уменията.

Опростяването на сегашните структури за управление ще способства за посъгласуваното изпълнение на някои от инициативите, предложени в настоящата програма. Първата стъпка в това отношение ще бъде рационализирането на няколко експертни групи на равнище ЕС, занимаващи се с умения и квалификации,

без това да засяга съществуващото управление по отношение на регламентирани професии. Ще бъдат предприети допълнителни мерки въз основа на оценка на съществуващите структури за управление. Координация и съгласуваност ще бъдат осигурени по линия на Стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“)²³ и приетите наскоро политически приоритети в тази връзка²⁴. Също така ще се насърчи координирането между подпомаганите от ЕС национални центрове за връзка за ЕКР, Европас и Euroguidance, за да се стимулира изграждането на единен интерфейс за няколко европейски инициативи във връзка с уменията по отношение на националните заинтересовани страни и да се улесни достъпът за ползвателите. По линия на това опростяване ще се работи в консултации с държавите членки.

Комисията приканва Европейския парламент и Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите да одобрят настоящата програма и да подкрепят активно прилагането ѝ в тясно сътрудничество със съответните заинтересовани страни. Комисията се ангажира да насърчава провеждането на непрекъснати консултации и диалог относно програмата за умения с широк кръг от заинтересовани страни и широката общественост.

²³ Стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“) ОВ 2009/С 119/02

²⁴ Нови приоритети на европейското сътрудничество в областта на образованието и обучението; ОВ 2015/С 417/04.

ПРИЛОЖЕНИЕ

СПИСЪК С ДЕЙСТВИЯ И ОРИЕНТИРОВЪЧНИ СРОКОВЕ

ДЕЙСТВИЕ		СРОК
Подобряване на качеството и подходящата насоченост на придобиваните умения		
Укрепване на основите: базови умения	Предложение на Комисията за препоръка на Съвета относно създаването на гаранция за уменията (вж. COM(2016) 382)	юни 2016 г.
Изграждане на устойчивост: ключови компетентности и по-високи, по-комплексни умения	Предложение на Комисията за преразглеждане на ключовите компетентности за учене през целия живот — със специален акцент върху насърчаването на предприемаческото мислене — и съпътстващите ги европейски референтни рамки	4-то тримесечие 2017 г.
Превръщане на ПОО в предпочитан избор	Предложения на Комисията в подкрепа на модернизацията на ПОО, като например евентуално преразглеждане на Европейската референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение (EQAVET) и Европейската система за кредити в професионалното образование и обучение (ECVET)	2-ро тримесечие на 2017 г.
Да заложим на мрежата: акцент върху цифровите умения	Стартиране на „Коалицията за умения и работни места в областта на цифровите технологии“	края на 2016 г.
Видимост и съпоставимост на уменията и квалификациите		
Подобряване на прозрачността и съпоставимостта на квалификациите	Предложение на Комисията за преразглеждане на Европейската квалификационна рамка (вж. реф. док. COM(2016) 383)	юни 2016 г.
Ранно съставяне на профил на уменията и квалификациите на мигрантите	Стартиране на „Инструмент за съставяне на профил на уменията за гражданите на трети държави“	юни 2016 г.
По-добри аналитични данни за уменията, документиране и информирано професионално ориентиране		
По-добри аналитични данни и информиране за по-добър избор	Предложение на Комисията за преразглеждане на рамката Европас за предоставянето на по-добри услуги във връзка с уменията и квалификациите	3-то тримесечие на 2016 г.
По-добри аналитични данни и информиране за по-добър избор	Допълнителен анализ и обмен на най-добри практики за справяне с изтичането на мозъци	края на 2016 г.

По-добри аналитични данни за уменията в икономическите сектори	Стартиране на Подробен план за действие за секторно сътрудничество във връзка с уменията	юни 2016 г.
По-добро разбиране на резултатите, които показват дипломантите	Предложение на Комисията за инициатива относно проследяване на дипломираните висшисти	2-ро тримесечие на 2017 г.